Дәрбәнд

ДОСТЛУГ. ГАРДАШЛЫГ. БИРЛИК

100
1921 · 2021
ДАССР

Тәсисчиләр: ДАҒЫСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МӘТБУАТ ВӘ ИНФОРМАСИЈА НАЗИРЛИЈИ

12+

№ 25 (98321) 1920-чи илдән чыхыр 18 ијун 2021-чи ил, чүмә. *Гијмәти 2 рубл.*

ҺӨКУМӘТДӘ

Дөвләт комисијасынын үзвуләри илә мүшавирә кечирилмишдир

Ијунун 15-дә Русија Һөкүмәтинин сәдри Михаил Мишустин Пјатигорск шәһәриндә Шимальы Гафгаз Федерал Даирәсинин сосиал игтисади инкишафы мәсәләләри үзрә дөвләт комисијасынын үзвләри илә мүшавирә кечирмишдир.

Тәдбирдә Дағыстан башчысынын вәзифәсини мүвәггәти ичра едән Серкеј Меликов иштирак етмишдир. Даирәнин рекионларында мүхтәлиф саһәләрин башлыча проблемләри вә перспективләри мүзакирә едилмишдир. Илк нөвбәдә баш назир етираф етмишдир ки, сон илләрдә макрорекионун сосиал игтисади инкишаф програмы лазыми нәтичәләр вермәмиш вә даирәдә о чүмләдән федерал сәвијјәдә һәлл едилмәли кифајјәт гәдәр чох проблемләр галмышдыр.

«Гафгазда чаванлар олдугча чохдур. Тәәссүфләр олсун ки, онлар јахшы әмәк һаггы илә мүнасиб иш тапа билмирләр. Коронавирусун јајылмасы ишсизлији даһа да артырмышдыр. Онун сәвијјәси Русија үзрә орта көстәричидә 2,5 дәфә артыгдыр. Инфраструктур проблемләрдә- јоллар, чидди дигәт тәләб едән коммунал системләр вардыр. Шимальы Гафгаз субјектләринин инкишаф көстәричиләри дә үмуми Русија көстәрчиләриндән керидә галыр. Бу адам башына үмуми рекионал мәһсула вә вачиб көстәричијә- әсас капитала инвестисијалар гојулушуна аидир. Вә ән башлычасы Гафгазын бүтүн рекионлары федерал дотасијалардан чох асылыдыр. Биз елә шәраитләр јаратмалыјыг ки, әразиләр сәрбәст олараг вә бу әразиләрдә јашајан инсанларла бирликдә пул газана билсинләр»-дејә, Мишустин әмин олдуғуну билдирмишдир.

Сөзүнү давам етдирән назирләр башчысы АСК-нын, сәнаје вә гонагпәрвәрлик индустријасыны перспективли истигамәтләр кими ајырмышдыр. Хүсусилә о демишдир: «Һесаб едирәм ки, туризм Шималы Гафгазын игтисадијјаты үчүн дајаг истигамәт олмалыдыр. Макререкионун тәкчә бүтүн Русијадан олан сәјаһәтчиләр үчүн чәлб едичи мәркәз олмаға бөјүк имканлары вардыр. Бу һәмдә харичдән кәләнләрә дә аидир. Бурада чимәрлик вә фәал гыш мүаличә сағламлыг истираһәти үчүн имканлар вардыр. Кәнд тәссәрүфаты исә Шималы Гафгапзын инкишафы үчүн даһа бир перспективли истигамәтдир. Бурада тахыл, мејвә-тәрәвәз биткиләринин јетишдирилмәси үчүн бүтүн шәраитләр вардыр. Өтән илдә даирә мејвә вә киләмәјвә һәчмләри үзрә биринчи јерә чыхмышдыр. Әлдә едилмиш налијјәтләрлә архајынлашмаг олмаз. Агросәнаје комплексинин имканларыны кенишләндирмәк лазымдыр. Бизим јығынчағымызын күндәлијиндә Шималы Гафгазда коммунал инфраструктурун вәзијјәти мәсәләси дә вардыр. Једди рекионун һамсында инфраструктур көһнәлмиш вә јүкләрә давам кәтирә билмир. Шималы Гафгазда су тәчһизаты вә ишләдилмиш суларын ахыдылмасы проблемләринин һәлли үчүн конкрет гәрарлар лазымдыр ки, бу гәрарларда һәр бир әразинин хүсусијјәтләри нәзәрә алынмалыдыр».

«Једди рекионун һәр биринин мөвчуд олан потенсиалыны там шәкилдә ачылмалыдыр дејә баш назир әмин олдуғуну билдирмишдир. Бу комплекс сәнәд Гафгазын сакинләри үчүн бүтүн вачиб мәсәләләри әһатә етмәлидир. Стратекијанын бүтүн мүддәалары сон нәтичәләрә јөнәдилмәлидир»,-дәјә РФ Һөкүмәти сәдри билдирмишдир.

Коронавирусла мүбаризә мәсәләсинә хүсуси диггәт јетирилмишдир.

«Өзүнү вә јахынларыны бу тәһлүкәли инфексијадан горунмағын ән етибарлы үсулу – пејвәнд етдирмәкдир. Өлкә Президентинин тапшырығы илә бүтүн өлкәдә бу күн пулсуз, көнүллү пејвәндләмә кедир. Һөрмәтли достлар, мән бир даһа сизин һамынызы бу ишлә дајанмадан мәшғул олмаға чағырырам. Бу һәм дә сизин фәал вәтәндаш мөвгејинизә чеврилмәлидир» дејә Мишустин чыхышыны јекунлашдырмышдыр.

«Дағыстан» РИА

БУ НӨМРӘДӘ

Тезисләри шәрһ етмишдир «Дагестан»-РИА

Дағыстана пејвәнд дозлары кәлиб Н. ГУЛИЈЕВ сәһ.2

Динарә халгын севимлисидир К. Кәримов
Академик ансаблынын консерти «Дагестан»-РИА

сәһ.3

Јени тамашанын премјерасы уғурла кечди Н .Рәһим гызы

«Достлуг куну» гејд едилди К.Бабајева сәһ.6

Мәним өлкәм М.Сејидов

Русија куну гејд едилди З. Дәрбәндли сәһ.7

Табасаранын туризм јерләри: Дағ бары Г.Өмәров сәһ.8

РЕҜИОН БАШЧЫСЫ МҮШАВИРӘДӘН СОНРА

Тезисләри шәрһ етмишдир

РФ Һөкүмәти сәдри Михаил Мушустинин кечирдији мүшавирә баша чатан кими Дағыстанын башчысы вәзифәсини мүвәггәти иҹра едән Серҝеј Меликов сәсләндирилмиш әсас тезисләри шәрһ етмишдир.

Өнҹә реҝион башчысы Михаил Мишустинә онунун Дағыстана ишҝүзар сәфәри заман ишләниб һазырланмыш бүтүн мүддәаларын мүшавирәдә ҝөстәрилдијинә ҝөрә тәшәккүрүнү билдирмишдир.

«Бу проблемли глобал су тәҹһизаты, ишләнмиш суларын өтүрүлмәси, јанаҹаг – енерҝетика комплекси, туризмин инкишафы вә диҝәр сосиал игтисади мәсәләләрдир. Һансы ки, биз гаршымыза бир вәзифә кими гојмуш вә федерал назирликләр тәрәфиндән ҝөстәрилдији анлашмаја ҝөрә һәлл едилмәли ҝүнүн приоритет гәрарларыдыр. Ајрыҹа демәк истәјирәм ки, бу ҝүн бизим һәјата кечирдијимиз агросәнаје комплексинин инкишафы үзрә програм дәстәкләнир. Анҹаг федерал структурларын дәстәји олмадан там һәҹмдә буну јеринә јетирмәк чох чәтин олаҹагдыр. Бу ҝүнкү тәклифләрин һамысы мүәјјән мүддәтләрдә реализә олунмасыны тәләб едир вә бу ҝүн РФ һөкүмәтинин сәдри профил назирликләр гаршысында мүшавирәдә сәсләндирилмиш тәклифләрин реализә едилмәсинин мүддәтләринин мәһз ишләниб һазырланмасыны гаршыја гојмушдур. Һәм бизим реҝионун, һәм дә бүтүн ШГФД-нин инкишафынын игтисади моделинин јарадылмасы бизим үчүн чох ваҹиб олдуғундан ајрыҹа мәсәлә кими бахылымышдыр» дејә Серҝеј Меликов гејд етмишдир ки, бу ҝүн реҝионун инкишаф модели јохдур, о гыса мүддәтдә јох, системли олаҹагдыр.

Мүвәггәти мүддәти тәјин едәрәк ДР башчысы вәзифәсини мүвәггәти иҹра едән Серҝеј Меликов билдирмишдир ки, Шималы Гафгаз Федерал Даирәси сосиал игтисади инкишаф програмы 2030-ҹи илә дәк реализә едиләҹәкдир. Ејни заманда бунунла јанашы Дағыстанын инкишафы стратеҝијасына чыхыш баш верәҹәкдир.

«Бунунла белә глобал вә узун муддәтли гәрарлар бизи бу ҝүнкү електрик шәбәкәләринин гәза вәзијјәти, јашајыш мәнтәгәләринә газ верилмәси, онсуз ишимизи башга истигамәтләринән даныша билмәдијимиз инфраструктурларын инкишафы проблемләри бизи ҝәнарда гојмамалыдыр. Она ҝөрә дә Михаил Мишустин тәрәфиндән јахын вахтларда белә мүддәтләрин тәјин едилмәси һаггында гәрар гәбул едилмишдир. Хүсусилә биз август ајынадәк реҝионун сосиал игтисади инкишафы үзрә тәклифләри моделләшдирмәли, бизим стратеҝијамызын гәбул едилмәси илә бу тәклифләр синхронлашдырылмалы, август ајында исә бу мөвзу үзрә бөјүк мүшавирә кечирмәлијик» дејә субјект башчысы приоритетләри ҝөстәрмишдир.

Серҝеј Меликов еләҹәдә РФ –нин сәһијјә назирлијинин башчысы Михаил Мурашконун чыхышыны шәрһ етмишдир.

«Русијанын сәһијјә назири ҝөстәрмишдир ки, коронавирус инфексијасынын јајылмасы мөвзусу актуал олараг галыр вә о бүтүн реҝионларда јенидән өн плана чыхыр. Оператив гәрарҝаһларын јығынҹагларында гәбул едилмиш ҝөстәрилишләрин јеринә јетирилмәси үзрә һамыја мүраҹиәт етмәк истәјирәм. Бу инсанлары нәдәнсә мәһдудлашдырмаг дејил, әслиндә гаршысынын алынмасы тәдбирләринин мүәјјән едилмәсидир. Биз һамымыз буна риајәт етмәлијик, чүнки «ковидлә» вәзијјәтин анализи тәкҹә Дағыстанда вә ја ШГФД дејил, һәм дә өлкәнин башга реҝионлары үзрә анализләрә әсасланыр» дејә ДР башчысы вәзифәсини мүвәггәти иҹра едән чыхышыны јекунлашдырмышдыр.

«Дағыстан» РИА

ТУРИЗМ ИНФРАСТРУКТУРУ

Дағыстанда «Atlantis Marina» курорт вә отел комплекси тикилир

Бөлкәдә «Караман-3» әразисиндә Шимали Гафгазда ән бөјүк курорт вә отел комплекси - 3 милјард рубл дәјәриндә олан «Atlantis Marina» инша едилир. Тикилмәкдә олан објект Дағыстан Республикасы Һөкүмәти Сәдринин бириҹи мүавини Батыр Емејев тәрәфиндән Республика башчысы вәзифәсини мүвәггәти иҹра едән Серҝеј Меликовун тапшырығы чәрчивәсиндә јохланылмышдыр.

Лајиһәнин инвестору Игор Исајевдир, онун нүмајәндәси Газимагомед Һаҹыјев Батыр Емејеви мүәссисәјә сәфәри заманы мүшајиәт етмиш вә лајиһәнин һәјата кечирилмәсинә мане олан проблемләрдән данышмышдыр. Әввәла, бу тәләб олунан инфраструктурун олмамасыдыр: тәдарүк олунан газ, ишыг, су вә јоллар.

Һаҹыјев билдириб ки, комплекс мүхтәлиф јүксәкликләрдә 8 бина вә тикилидән ибарәт олаҹаг. Бураја мүалиҹә вә реабилитасија үчүн бир тибб мәркәзи, үмуми саһәси 3 һектар олан бир апарт отел, 6 ајрыҹа бина дахилдир.

«Хәзәр дәнизи саһилләриндә јај истираһәти үчүн абадлашдырылмыш әразинин јарадылмасы һәјата кечириләҹәкдир. Дағыстанын бүтүн сакинләри вә гонаглары үчүн әлчатан бир ҝәзинти саһәси олан чимәрлијин јахшылашдырылмасы, палтар дәјишдирилән кабин, душ, сезлонг, чәтир илә тәҹһиз едилмәси планлашдырылыр. Мүхтәлиф сосиал инфраструктур објектләринин иншасы да нәзәрдә тутулур»,-дејә инвесторун нүмајәндәси билдириб.

Лајиһә бир курорт шәһәри принсипинә ујғун олараг һәјата кечирилир. Комплексин әразисиндә ачыг вә бағлы һовузлар, кафе вә ресторанлар, идман залы, СПА салону вә ушаглар үчүн истираһәт зоналары мөвҹуд олаҹагдыр.

Илк мәрһәләдә инвестисија лајиһәсинин һәјата кечирилмәсинин нәтиҹәси, орта һесабла 30-35 мин рубл әмәк һаггы вә мүхтәлиф бүдҹәләрә әһәмијјәтли верҝи өдәмәләри илә 350 иш јеринин јарадылмасы демәкдир.

Објектлә таныш олдугдан сонра Батыр Емејев инвестисија фәалијјәтинин Дағыстанын игтисади фәалијјәтинин ән ваҹиб компоненти олдуғуну вә бүтөвлүкдә бөлҝә игтисадијјатынын инкишаф перспективләринин ондан асылы олдуғуну вурғулајыб. Ејни заманда ДР Һөкүмәти Сәдринин бириҹи мүавини, зәрури мүасир инфраструктурун јарадылмасы да дахил олмагла лајиһәнин уғурла һәјата кечирилмәси үчүн һәр ҹүр јардым вә дәстәји ҝөстәрмәјә һазыр олдуғуну билдирмишдир.

Рус дилиндән чевирәни: А.Ағакишијева

Дағыстанда сағламлыг дүшәрҝәләри гапыларыны ачды

Дағыстандакы ушаг сағламлыг дүшәрҝәләри 7 ијун тарихиндән гапыларыны мәктәблиләрин ачды. Илк нөвбә 25 шәһәр кәнарында олан вә 62 мәктәб дүшәрҝәсиндә башлады вә 21 ҝүн давам едәҹәк.

Истираһәт, мәдәни тәдбирләр, ачыг һава ојунлары вә устад дәрсләри дахил олмагла, ушаглар үчүн рәнҝарәнҝ програмлар һазырланмышдыр. Гурумларда 7 саһә үзрә тематик профил нөвбәләри кечириләҹәкдир.

Бу ил јај сағламлығы компанијасына 19 миндән чох дағыстанлы мәктәблинин ҹәлб едилмәси планлашдырылыр.

ДР-сы үчүн Роспотребнадзор Идарәси вә РФ Фөвгаләдә Һаллар Назирлијинин ДР үзрә Баш Идарәси дахил олмагла, 87 ушаг истираһәт мүәссисәси бүтүн лазыми иҹазәләри алмышдыр.

«Ушагларын јај сағламлығынын јахшылашдырылмасы Тәһсил вә Елм Назирлијинин приоритетләриндән биридир. Јалныз ушагларын сағламлығынын јахшылашдырылмасына дејил, онларын асудә вахтларынын тәшкилинә вә ән әсасы да тәһлүкәсизлијә хүсусилә диггәт ајырырыг. Јени санитар тәләбләрә ујғун олараг, 2021-ҹи илдә шәһәр кәнарында јерләшән дүшәрҝәләрдә ушагларын јүкү дүшәрҝәнин тутумунун 75%, ҝүндүз дүшәрҝәләриндә исә 100%-ни тәшкил едәҹәк»,-дејә ушаглар үчүн әлавә тәһсилин инкишафы шөбәсинин мүдири Лариса Калмыкова билдирмишдир.

Гејд едәк ки, 2021-ҹи илдә Дағыстан Республикасы ушаг вә јенијетмәләрин истираһәтинин вә сағламлығынын јахшылашдырылмасы үчүн ҝөстәрилән дөвләт дәстәјини горумушдур. Белә ки, дүшәрҝәләрә ҝөндәришләри пулсуздур, онлары Асан Хидмәтдән алмаг олар.

Дағыстана пејвәнд дозлары ҝәлиб

Республика ашалары мәҹбури олан (Милли Пејвәндләнмә Ҹәдвәлинә дахил едилмиш) 9 нөв инфексијаја (гызылҹа, мәхмәрәк, ҝөј өскүрәк, дифтерија, вәрәм, һепатит В вә тетанус)-а гаршы 437,1 мин доза пејвәнд алыб. Русија бу барәдә хәбәр аҝентлијинә Натсимбио һолдинҝинин мәтбуат хидмәти мәлумат вериб. Һәсабатда гејд олунур ки, бөлҝәләрдә «Ковид-19) пандемијасы сәбәбиндән әһалинин рутин иммунизасијасындаки уғурсузлуглар гејдә алынынр вә бу да узун мүддәт нәзарәт олунан ҹидди хәстәликләрин јајылмасына сәбәб ола биләр. Республикада иммунизасија үчүн дәрманлар республиканы лазымы пејвәндләрлә тәмин етмәјин бириҹи мәрһәрәси чәрчивәсиндә «Натсимбио» ширкәти (Дөвләт Корпорасијасынын Ростеҹ-ин бир һиссәси) тәрәфиндән тәмин едилмишдир. «Бөлҝәләрдә пејвәнд чатышмамазлығынын гаршысыны алмаг үчүн һејјәтимизи ҝүҹләндирдик вә әлавә лоҝистик имканлардан истифадә етдик. Бунун сајәсиндә чатдырылма графики дахилиндә галмағы баҹарырыг» дејә ширкәтин баш директору Андреј Заҝорскиј вурғулады. Мәтбуат хидмәти, Русија Федерасијасы Сәһијјә Назирлијинин сифариш етдији рутин иммунизасија пејвәндләринин үмуми тәдарүкүндә «Натсимбио» нун пајынын тәхминән 90% олдуғуну вурғулады.

Н.Гулијев

СӘҺИЈЈӘ

Јалныз күтләви ваксинасија көмәк едә биләчәкдир

Роспотребнадзорун мәтбуат хидмәтиндән РИА Новостијә хәбәр верилмишдир ки, коронавирус епидемијасынын гаршысыны анчаг күтләви ваксинасија ала биләчәкдир.

«COVID-19» мәчази дејил чох ағыр вә чидди инфексија кими нәтичәси ағыр ола биләр. Мәһз буна көрә дә инфексионистләр вә епидемиологларын фикри билдәдир: Епидемија илә гәти анчаг ваксинасија әһдәсиндән кәлә биләр» дејә идарәдә гејд етмишләр. Бунунла бәлә ОРВИ хәстәликләри әнәнәви олараг пајыз-гыш мөвсүмүндә башландығына көрә јајда пејвәнд етмәк сон дәрәчә вачибдир дејә Роспотребнадзорда әлавә етмишләр. Бундан башга јај –инсан өзүнүн сағламлығыны вә имунетитини бәрпа едән вә мөһкәмләндирән бир вахтдыр. Она көрә гидаланмада витаминләрлә вә микроелементләрлә бол мәһсуллар иштирак едир, инсанлар мөвсүм мејвәләриндән вә тәрәвәздән чох истифадә едир, инсанлар өз

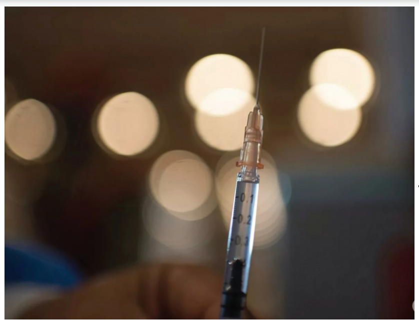

вахтыны евдә јох ачыг һавада кечирирләр.

«Әкәр пејвәнд едилмәсә бу чүр хәстәликләрин күтләви баш вермәси мүмкүн олачагдыр. Епидемија вә пандемијадан садә ваксинасија јох күтләви пејвәндләмә горајачагдыр. Күтләви пејвәндләмә гыса мүддәтдә инсанларын горунмасыны бөјүк сајы мүмкүн олур вә вирусун адамдан адама кечмәси дајаныр» дејә идарәдән изаһат вермишләр.

Коронавирусдан ваксинасија Русијанын бүтүн рекионларында кедир. Сәһијјә назирлији 2020-чи илин август ајында Гамалеј адына ЕТЕТМ –да ишләниб һазырланмыш COVID-19 профилактикасы үчүн дүнјада илк ваксина гејдә алынмышдыр. О «Спутник-В» адландырылмышдыр. COVID-19-дан еләчәдә Русијада дикәр ваксинләр дә јарадылмышдыр. Бу Роспотребнадзорун «Вектор» мәркәзиндән «Епи Вак Корона» вә Русија Елмләр Академијасынын Чумаков адына Мәркәздә һазырланмыш «Кови Вак» дыр. Мај ајынын әввәлләриндә 4-чү «Спутник Лајт» өлкәмиздә истеһсал олунан ваксинасынын гејдә алындыгы билдирилмишдир.

МӘДӘНИЈЈӘТ

Академик ансаблынын консерти

Ијунун 12-дә Русија Күну Маһачгаланын мәркәзи мејданын да өлкәнин Халг артисти кенерал-мајор Виктор Елисејевин рәһбәрлији алтында Русија Федерасијасы милли гвардијасынын академик маһны вә рәгс ансаблынын консерти кечирилмишдир.

Консерт Русијанын Чәнуб вә Шимали Гафгаз үзрә бөјүк гастрол сәфәри чәрчивәсиндә кечирилмишдир. Бајрам тәдбириндә рекион башчысы Серкеј Меликов иштирак етмишдир.

Консерт програмына мүһарибә илләринин композисијалары, мүасир әсәрләр вә ән јахшы рәгс нөмрәләри дахил едилмишдир. Јарадычы коллективин чыхышы РФ-нин әмәкдар артисти Наталија Елисејеванын вә хорун ифасында «Русија сән мәнимсән» маһнысы илә башламышдыр. Сонра Бөјүк Вәтән Мүһарибәси илләрини, совет бәстәкарларыны, рус халг вә Рәсул Һәмзәтовун сөзләринә јазылмыш «Дағлар јоллары илә» маһнылары сәсләндирилмишдир. Ансамблын балет групу тамашачылара бир сыра парлаг хореографик композисијалары тәгдим етмишдир. Консерт «Биз вәтәнә хидмәт едирик» маһнысы илә баша чатмышдыр. Бу маһны хор вә оркестрин ифасында сәсләндирилмишдир.

Серкеј Меликов Дағыстан да Русија Күнүнүн бајрам едилмәсини өз чыхышлары илә көзәлләшдирән артистләрә тәшәккүрүнү билдирмишдир. Бу надир дөјүш ансамблыдыр. Јарандығы күндән бу күнә кими бу ансамбл јарадычылығыны халга бағышлајараг өлкәдә баш верән бүтүн һадисәләрдә иштирак етмишдир. Бу ансамбл практики олараг дөјүшләр кедән зоналарын мејданчаларында дәфәләрлә чыхыш етмиш, оғланлардан бир чоху һәмин һадисәләрин иштиракчылары кими дөјүш мүкафатлары илә тәлтиф олунмушлар. Белә ки, ансамбл гонагпәрвәр Дағыстана тәшвиш бујурмуш, бу күнү бајрамы бизим үчүн көзәлләшдирир» дејә республика башчысы гејд етмишдир.

Сонра ДР башчысы вәзифәсини мүвәггәти ичра едән Серкеј Меликов инчәсәнәтин вә мәдәнијјәтин инкишафында бөјүк төһфәсинә көрә јарадычы коллективин ајры-ајры нүмајәндәләринә дөвләт мүкафатлары илә тәлтиф етмишдир. Хатырладаг ки, мәшһур коллектив республиканын мәркәзиндән башга Каспијск дә вә базар күнү Дәрбәнддә консерт вермәји планлашдырмышдыр. Росгвардијанын баш ансамблынын гастрол сәфәри һүгуг мүһафизә гошунларынын јарадылмасы 210 иллијинә вә РФ милли гвардијасынын јаранмасынын 5 иллијинә һәср едилмишдир. Бу өлкәнин ән бөјүк бәдии орду коллективләриндән вә 1973-чү илдә јарадылмыш дахили ишләр гошунларынын биринчи пешәкар коллективидир. Бу мүддәт әрзиндә коллектив тәрәфиндән 8 миндән артыг консерт көстәрилмишдир.

«Дағыстан» РИА

СИЗӘ НӘ ЧҮР ХИДМӘТ ЕДИРЛӘР

Һәјатда фајдалы пешәләр аз дејил. Онларын һамысы инсанлара хидмәт етмәјә, һәјатымызын јахшылашмасына гуллуг едир. Мүдрик Сократ демишдир: Бүтүн пешәләр инсанда анчаг үчү –мүәллим, һаким, һәким Аллаһдандыр. Ким Аллаһы пешәсини севирсә, Аллаһыны да севмәлидир. Мүдрик кәламла разылашмамаг олмаз, јохса инсанлара һәјатыны гајтармагдан, онларын өмрүнү узатмагдан нәчиб иш вармы? Доғрудур ејнинә ағ халат кејинән һәр кәсдән нәчиблик көзләмәк олмаз. Хүсусилә сон отуз илдә сәһијјәнин чох пис вәзијјәтә дүшдүјү бир вахтда илләрин тәчрүбәсиндән сөзүн әсил мәнасында өмрүнү-күнүнү сечдији пешәјә һәср едән һәкимләр көрмүшәм. Онлар ихтисасыны артырмаг үчүн чох охујур, өзүнәтәһсил алмагла мәшғул олурдулар.

Коронавирус пандемијасы түғјан етдији сон ики илдә һәјатыны тәһлүкә алтына салараг башгаларынын һәјатыны горумаг үчүн вар гүввәси илә чалышанлар да вардыр.

Дәрбәнд рајону Чәнуби Дағыстанын әһалисинә көрә ән ири вә бизнес үчүн чох әлверишли рекионудур. Күчлү миграсија просесләри илә јанашы онун әһалиси вә проблемләри дә дурмадан артыр. Бундан әлавә сәрһәд рајону кими гоншу вә харичи дөвләтләрлә кедиш-кәлиш дә артыр. Бәлә бир шәраитдә коронавирус пандемијасынын јајылмасы үчүн әлверишли шәраит јаранмышдыр. Лакин көрүлән профилактик тәдбирләр нәтичәсиндә дикәр рајонларла мүгајисәдә Дәрбәнд рајонунда вәзијјәт нисбәтән стабилдир. Рајонда фәалијјәт көстәрән беш стансионар саһә хәстәханасынын һәким –тибб бачылары коллективләринин сәмәрәли фәалијјәти нәтичәсиндә инфексијанын јајылмасынын гаршысы алыныр вә бу ишләрдә онларын коллективләри фәдакарлыгла чалышырлар.

Динарә халгын севимлисидир

Чинар саһә хәстәханасы буна мисал ола биләр. Мәлум олдугу кими илк ваксинасија мәнтәгәси бурада ачылмышдыр. Чари илин март-апрел ајларында редаксија коллективинин ваксинасијасы мәһз бурада кечирилмишдир. Һәмин вахтда биз хәстәхананын вачиб ишә мүнасибәтинин чанлы шаһиди олдуг. Ваксинасија тәдбирләринә сәфәрбәр олунмуш ајры-ајры һәкимләрин ишә нә чүр чан јандырдығыны әјани көрдүк. Хүсусилә үмуми практика һәкими Динарә Әлимәрдановна Һачыәһмәдованы вә онунла бирликдә ишләјән ӘИП тибб бачысы Марија Мәһәммәдбагановна Асхабованы ишә вә кәлән адамлара мүнасибәти хош тәәссүрүт јарадырды.

Д.Һачыәһмәдова 2006-чы илдән хәстәханада чалышыр. Бу мүддәт әрзиндә о өзүнү коллективә бачарыглы бир һәким кими көстәрә билмишдир. Сечдији пешәнин инсанлар үчүн нә гәдәр лазым олдуғуну унутмајараг һәмишә хәстәләри күләр үзлә гаршылајыр, онларын шәфа тапмасы үчүн әлиндән кәләни едир. Һәким һаггында сөз душәндә кәндәки орта мәктәбинин директору Ума Мәһәммәдовна деди: Динара ханым халгын үрәјидир. Онда ки, сәмимијјәт, истиганлыг вә диггәт адамы валеһ едир.

Узун илләр педагожи саһәдә чалышдығыма көрә чох инсанлар көрмүш, мүхтәлиф талеләрин шаһиди олмушам. Динарадакы ки, сәмимијјәт, садәлик вә инсан севәрлик чохларында јохдур. Сөзүн һәгиги мәнасында онун чазибәли аурасы вардыр. Онунла растлашан һәр кәс ајаг сахлајыр, дәрди варса онунла бөлүшдүрүр.

Һәкимлә бирликдә чалышан тибб бачысы Марија Мәһәммәдбагановна һаггында да хош сөзләр ешитдик. Ахы белә дә олмалыдыр. Халгымызын көзәл бир кәламында дејилдији кими күл- күлдән рәнк алар. 2008-чи илдән хәстәханада тибб бачысы ишләјән Марија да јахшы ишчиләрдән бири кими таныныр. Јахшы һәкимлә ишләјән тибб бачысы башга чүрдә ола билмәз. Коронавирус пандемијасы илә әлагәдар тибб бачысынын да гајғылары артмышдыр. Бураја мүрачиәт едәнләри разы салмагдан өтрү буниларын һәр бир шылтаглығына дөзмәк, назыны чәкмәк тәләб олунур. Тибб бачысы сәһијјәдә илк зүмрә кими хәстә илә мүнасибәт дә олур вә она көрә дә һәр шеји олдуғу кими гәбул етмәји бачармалыдыр. М. Асхабова бүтүн буниларын өһдәсиндән бачарыгла кәлир, чүнкү өз ишини севир вә она көрәдә јорулмаг нә олдуғуну билмир.

Бу күн коронавирус пандемијасы илә мүбаризә тәдбирләринин күчләндирилмәси һөкумәт сәвијјәсиндә тәләб олунур. Бу һаггда фикрини билдирән Динарә деди: Адамлар јахшы баша дүшмәлидирләр ки, пандемија вирусу дәјишкәндир вә онула мүбаризәдә ән күчлү үсул күтләви ваксинасијадыр. Бу күн пандемијанын дүнјада бир нечә нөву пејда олунмушдур. Һәтдә күчлү мүбаризә тәдбирләри кечирилән габағчыл дөвләтләрдән пандемијанын гурбанларынын сајы дурмадан артыр. Өлкә Президенти Владимир Владимирович Путин пандемијаја гаршы мүбаризә мәсәләсини диггәт мәркәзиндә сахлајыр, адамлары күтләви ваксинасијадан кечмәјә чағырыр.

Көрүндүјү кими өлкәмиздә дә вәзијјәт о гәдәр дә гәнаәтбәхш дејилдир. Она көрә дә рајон әһалиси бу мәсәләјә чидди јанашмалы вә ваксинасија ишинә өз төһсини вермәлидирләр.

К. Кәримов

Јени тамашанын премјерасы уғурла кечди

Ијун ајынын 4-дә Азәрбајҹан Дөвләт драм театрында јени тамашанын мүзакирәси театрын ичтимаи вә бәдии шурасынын, көләнгонагларын,һәмкарларын мүзакирәсинә тәгдим олунмушду. Ијун ајынын 15- дә исә сөзү кедән тамашанын премјерасы олду.

«Бағышла»(« Прости») тамашасына Күрҹүстан јазычысы Шота Чкадуанын «Кәлинчик» («Кукла») әјни адлы пјеси әсасында ДР халг артисти,дөвләт мүкафаты лауреаты,гурулушчу-режиссор Ҹумакајев Бајсолтан Атагишијевич гурулуш вермишдир.Сужетдә Гафгаз халгларынын һәјатындакы типик бир һекајә- ата вә оғул проблеми,севки вә тәәссүбкешликпроблеми ортаја гојулмушду. Әсәрин баш гәһрәманы сечим гаршысындадыр: анасы јохса севдији гыз? Тамашаја гурулуш верән режиссорун дедијинә көрә бу тамашаја бир чох милли театрлар мүрачиәт едибләр,башга- башга илләрдә тамашаја һазырлајыблар. О исә әсәрин јашына бахмајараг сужет хәтти бу күн дә актуал олдуғу үчүн зәманәмизин керчәкликләрини тамашаја кәтирмәјә чалышыб.Тамаша бәдии шура тәрәфиндән уекдилликлә театрын репертуарына гәбул етдијинә көрә елә премјерасы да тезликлә баш тутду.Доғрусу , бу бизи дә чох севиндирди.Үмид едирик ки,бу тамаша тамашачыларымызын һәјата никбинлик вә јмидлә бахмасына көмәк едәчәкдир.Әсас одур ки,вахтында севилән бир инсан олдуғуну анламаг вә нә олурса олсун ону итирмәмәкдир. истеһзалы вә һәтта бир балача горху һисси илә фәргли нәсилләрин нүмајәндәләри арасындакы мүнасибәтләрин проблемләри ортаја чыхыр.

Актјорлар чох мәһарәтлә өз истедадларыны вә тамашачыларын зөвгүнү охшајан бөјүк драматуркија нүмајиш етдирдиләр.

Азәрбајҹан Дөвләт драм театрынын директору Фирдовси Әскәровун дәвәти илә «Дәрбәнд шәһәр» әрази даирәсиндән халг нүмајәндәләри Сусанна Мирзәханова-Фејзијева. Н Бағыров, П.Нemәтуллајев, И.Казымов, Халг нүмајәндәләри јығынчағынын Тәшкилат шөбәсинин мүдири Ругијә Надирова,ичтимаи хадимләр вә медиа нүмаукндәләри дә тамашачы гисминдә иштирак едирдиләр.Халг нүмајәндәләри адындан чыхыш едәрәк Сусанна ханым тамашадан зөвг алдығыны,актјорларын уахшы чыхышларыны гејд етмәклә јанашы театрын коллективинә кәләчәкдә јарадычылыг уғурлары арзулајараг онлары тәбрик етди.О, театрын коллективинә рәғбәт бәсләдијини,онларын бүтүн кәстәрдикләри тамашаларда имкан даирәсиндә иштирак етдијини дә вурғулады.

Илк бахышдан һәр шеј чох садә көрүнсә дә ,әслиндә бу һеч дә белә дејил.Чаван оғлан үрәкдән севдији бир гызла евләнмәјә һазырлашыр,лакин анасы бу евлилијә гәтијјән разы олмур вә оғлуна һәмин гызла евләнмәјә ичазә вермир.Кәнч оғлан нә гәдәр анасына изаһ етмәјә чалышса да ,ана гәтијјән буна разы олмајачағыны билдирәрәк ,бу јолла јеканә өвладынын үч дәфә уғурсуз евлилијинин сәбәбкары олур. Тамаша бојунча баш верән бир чох фачиәли вә комик вәзијјәт јараныр.Лакин бу ачыг јүнкүллүјүн архасында, инчә, Тамаша Роспотребнадзорун бүтүн тәвсијәләринә чидди әмәл олунмагла кечди.

Тамашанын премјерасы уғурла кечди.Биз дә бир тамашачы кими Азәрбајҹан Дөвләт драм театрынын коллективинә јени-јени јарадычылыг уғурлары арзулајырыг.Арзу едирик ки,театрын коллективи тезликлә тамашачыларыны башга театрларын сәһнәләриндә дејил, өз доғма-Азәрбајҹан Дөвләт драм театрынын сәһнәсиндә көстәрсинләр.

Н .Рәһим гызы

«Достлуг күнү» гејд едилди

Бизим чохмилләтли дағлар мәскәни Дағыстанымыз, өз милләтләрини бир арада сахлаја билдијинә көрә. Һәр јердә ады кичик республикалар арасында чәкилсә дә, өзү бөјүк бир дүнја бојдадыр. Достлуг дејиләндә, әлбәтдә ки, илк олараг Дағыстан јада дүшүр. Чүнки 40-а јахын милләти бир јердә горујуб сахлаја билир. Бах әсил достлуг бајрамы елә көзәл јурдумуз Дағыстанымыза аиддир вә бу ад она јарашыр. Бир-биринә доғма гардаш олан, чәннәтимиз Дағыстанымыза һәр заман гонаглар да кәлиб кетмәкдәдир. Чохөвладлы бир ана кими һәм өз өвладларыны һәм дә кәлән гонагларыны бағрына басыб әзизләјир бизим республикамыз. Елә бу минвалла да, ијунун 9-да Дәрбәнд шәһәр 12 сајлы мәктәбдә «Достлуг күнү» мүнасибәтлә, мөһтәшәм вә тәнтәнәли бир тәдбир кечирилди.

Тәдбирдә, илк олараг мәктәбин шакирдләринин ифасында көзәл маһнылар, рәгсләр нүмајиш олунду. Ушагларын һәр бири бу көзәл күн үчүн, чох көзәл вә мүкәммәл һазырлыг көрмүшдүләр. Бу достлуг күнүнүн ушаглар үчүн нә гәдәр ваҹиб олдуғунун чанлы шаһиди олдуг. Онларын севинчинин һədди һүдуды јох иди. Ушаглар чох актив вә позитив идиләр, онларын көзләриндәки о севинч һәр шеји дејирди. Тәдбирдә ушагларын чыхышлары битдикдән сонра, онларын бу күнкү көрүшүнә тәбрик үчүн кәлән гонаглар, көзәл бир концерт програмы илә чыхыш етдиләр. Тәдбирә кәлән бин шакирдләри вә бүтүн мүәллим коллективи мүғәнниләри сәһнәдә тәк гојмадылар. Ушаглар һәм јаллы кетдиләр, һәм дә ләзкинка рәгс етдиләр. Бир сөзлә јаддагалан бир күн вә концерт програмы олду.

Тәдбирдә тәбрик үчүн сөз, Дәрбәнд шәһәр 2 сајлы Ушаг инчәсәнәт мәктәбинин директору, Мадрудин Казбекова верилди, о да өз чыхышында бүтүн ушаглары вә тәдбирә кәлән гонаглары бу көзәл достлуг күнү мүнасибәтилә тәбрик етди.

Тәдбирин ахырында шаирә Зејнәб Султанәһмәдованын нәвәси, Дәрбәнд

гонаглар ушагларын севинчинә шәрик олараг, бу бајрамы онларла бирликдә гејд етмәк үчүн, хүсуси дәвәт илә кәлмишдиләр. Бунлар, Русија Јазычылар Бирлијинин Дағыстан бөлмәсинин үзвү вә Азәрбајҹан Јазычылар Бирлијинин үзвү, нәғмәкар шаирә вә мүғәнни Зејнәб Дәрбәндли, ләзки шаири, нәғмәкар шаир вә бәстәкар Зејнәб Султанәһмәдова, мүғәнни Салбина Тағыјева, табасаранын кәнч мүғәнниси Камила Рәшидова иштирак етдиләр.

Шаирә Зејнәб Дәрбәндли өз сөзләринә, бәстәкар Елмир Мәдәтоғлунун бәстәләдији «Көз бәбәјим Дағыстаным» маһнысы вә јенә дә, Елмир Мәдәтоғлунун, Дағыстан Республикасынын әмәкдар мәдәнијјәт ишчиси, Дәрбәнд шәһәр мәркәзләшдирилмиш китабханалар системинин директору Диана Әлијеванын сөзләринә бәстәләдији «Дәрбәндим вәтәним мәним» маһнылары илә чыхыш етди. Зејнәб Султанәһмәдова сөзләри вә мусигиси өзүнә мәхсус олан «Ләзкистан» маһнысы вә мусигиси Октај Казимијә аид олан маһныны өз сөзләри илә ифа етди. Салбина Тағыјева вә Камила Рәшидова өз мусиги төһвәләри илә чыхыш етдиләр.

Бүтүн бу концерт заманы, мәктә- шәһәр 12 сајлы мәктәбин 5-чи синиф шакирди Халисә Султанәһмәдова Маһачгалада кечирилән ментал һесаблама үзрә бөлкәләрарасы олимпиадада да 3-чү јерә лајиг көрүлүб. Чечен Республикасынын Грозныј шәһәриндә, ментал һесаблама үзрә бејнәлхалг чемпионатында 2-чи јерә лајиг көрүлүб. Бу мүнасибәтлә, балача Халисәни, Дағыстан Республикасынын әмәкдар мүәллими Фазил Мәһәммәдович Алимов тәгдим етди. Тәдбирдә иштирак едән мүәллим коллективи вә кәлән гонагларда тәбрик етдиләр. Белә билијә малик ушагларын јетишдирилмәси , Дәрбәндимиз үчүн һәм шәрәфдир, һәм дә чох ваҹибдир. Республика вә рајон јарышмаларында олимпиадаларда өзләринин билијини сынајан ушагларымызы көрәндә, истәр истәмәз инсан фәрәһ дујур. Чох көзәл вә мәналы кечән бу тәдбирдә һәм ушаглар, һәм гонаглар, һәм бүтүн 12 сајлы мәктәбин коллективи мүсбәт енержи ала билдиләр. Сөзүн әсил мәнасында, көзәл вә јаддагалан тәдбир олду.

Сонда һәр заман олдуғу кими, тәдбир битдикдән сонра. Мәктәбин мүәллим коллективи, гонаглары чај сүфрәсинә дәвәт етди.

К.Бабајева

22 ијун бәшәријјәт тарихиндә хатирә вә кәдәр күнү кими халгымызын јаддашында һәмишәлик галачагдыр. 1941-чи илин бу күнү икинчи Дүнја Мүһарибәси башлады-тарихин ән дәһшәтли вә ганлы мүһарибәси. Икинчи Дүнја Мүһарибәсиндәки гаршылыға 61 дөвләт чәлб едиләрәк 110 милјон инсан силаһла алынды. Амма чохмилләтли вә чох конфессијалы Совет халгы Алман фашизмини мәғлуб етмәјә вә көкүндән чыхармаға, инсанлығы истибдаддан гуртармағы бачарды.

Гәләбә наминә

Бу бөјүк гәләбәнин әсас амили халгларын бирлији, мисилсиз достлуғу вә гәһрәманлығы иди. Халгын бачарығы һәр шејдән үстүндүр. Инсанлар үчүн чәтин олан бу анда бүтүн наразылыглары унудуб Вәтәни, мәдәнијјәтләрини вә инанчларыны хилас етмәк үчүн онлар мөһкәм бирләшдиләр. Мүһарибәнин бу вә ја дикәр шәкилдә тәсир етмәдији бир аилә јох иди. Бу күнә гәдәр фәргли миллләтләрдән вә динләрдән олан инсанлары бир сырада әкс етдирән бәнзәрсиз фотошәкилләр чохларынын евләриндә әзиз хатирә кими сахланмагдадыр. Мүһарибә илләриндә ССР-и халгларынын вәтәнинә севки һисси һәдсиз иди, һәр кәс бачардығы гәдәр көмәк едирди: кимсә сәнкәр газыр, кимсә әскәрләр үчүн чораб тохујур, кимсә газандыглары әманәтләри көнүллү олараг Зәфәр Фондуна көчүрүрдү. Бөјүк Вәтән Мүһарибәсиндә чохмилләтли өлкәмиз халгынын һәрби вә әмәк фәалијјәти халгын јаддашында әбәди галачаг. Бу күн чох илләрдән сонра да мүһарибәнин әкс сәдасы бизә чатыр вә һәр шејдән әввәл Аллаһа башымызын үстүндәки динч сәмаја көрә тәшәккүр етмәли вә бу Гәләбәнин бизим үчүн ганлары илә газанан ата вә бабаларымыза дуа етмәлијик. Гәбирләри өлкәмизин һәр тәрәфинә сәпәләниб, чохларынын галыглары исә күтләви мәзарлыгларда басдырылыб.

Кечмишин гәһрәманларынын адлары бәзән унудулур, лакин онларын бачарыглары, һәрби рәһбәрләрин усталығы әскәрләрин, забитләрин, партизанларын мәхфи һәрбчиләрин ән бөјүк чәсарәти вә ән чәбһәчиләрин фәдакарлығы һеч вахт бизим хатиримиздән силинмәјәчәк.

Н.Рәһим гызы

Мәним өлкәм

Өлкәмизин күнү күндән парламасы, сөзүн әсил мәнасында инсанын руһуну охшајыр. Мин әсрләри адлајараг, бу күнә кәлиб чатан мөһтәшәм Русија. Һәр заман олдуғу кими, бу күн дә өз сөзүнү гүрурла демәкдәдир.

Русија күнүнә һәср олунмуш тәдбир, Дәрбәнд шәһәр «Саһил» паркында баш тутду. Тәдбир Дәрбәнд шәһәр мәдәнијјәт идарәси тәрәфиндән тәшкил едилмишдир. Русија күнү, һәр ил 12 ијун тарихиндә гејд олунан, Русија Федерасијасынын мүһүм бир дөвләт бајрамыдыр.

2002-чи илә гәдәр Русијанын Дөвләт Суверенлији Бәјаннамәсинин гәбулу күнү олараг адландырылды. Бу өлкәнин «Ән кәнч» дөвләт бајрамларындан биридир. 12 ијун 1990-чы илдә РСФСР Халг Депутатларынын 1-чи Гурултајы Русија Конститусијасынын вә ганунларынын үстүнлүјүнү елан едән Русијанын Дөвләт Суверенлији һаггында Бәјаннамә гәбул едилди. О вахта гәдәр ССРИ-нин бир чох республикасы өз суверенлији барәдә гәрар гәбул етмишдир. Буна көрә дә бу сәнәд республикаларын бир-биринин ардынча мүстәгил олдуглары шәраитдә гәбул едилди. Русија дөвләтчилијинин мөһкәмләндирилмәсиндә мүһүм бир мәрһәлә өлкә үчүн јени бир адын- Русија Федерасијасынын «Русија» кими гәбул едилмәси иди.

Һәмин илдән бәри, һәр ил ијунун 12-дә. Русија күнү, тәнтәнәли шәкилдә гејд едилир. Өлкәнин һәр бир бөлкәсиндә , бу бајрам чох көзәл вә мүкәммәл кечирилир. Доғма Дәрбәндимиз дә, бу бајрамы өз рәнкарәнк вә зәнкин мәдәнијјәти илә гејд едиб.

Дәрбәнд шәһәри бу бајрама, хүсуси вә мүкәммәл һазырланмышды. Шәһәрин ән көрмәли јерләринин бириндә, шәһәрин «Саһил» паркында гејд олунду. Тәдбири, тәбрик сөзү илә. Дәрбәнд шәһәр даирәси башчысынын мүавини Видади Вагифович Зејналов ачды. «Русија Федерасијасы, өлкәләр арасында өз сөзүнү демиш, өз көркәмли јерини тутмуш бир өлкәдир. Бизләр

дә бу күчлү өлкәнин вәтәндашларыјыг. Бизим һәр биримиз, өз өлкәмизин даһа да мөһкәмләнмәси вә чичәкләнмәси үчүн, әлимиздән кәләни әсиркәмәмәлијик. Һәр биримиз бу јолда, өз ишимизлә, өз әмәлләримизлә вәтәнә олан севкимизи сүбут етмәлијик. Биз вәтәни севмәлијик ки, бизим көрпәләримиз дә, биздән буну бир өрнәк олараг көтүрә билсинләр. Дағыстан Республикасы, артыг өз чәсур күләшчиләри, тарихчиләри, вә сәнәтчиләри илә һәр јердә сөзүнү дејә билир. Бу да о демәкдир ки, бизим кәләчәк нәсил вәтәнпәрвәрликлә јетишдирилир. Бунун даһа да мөһкәмләнмәси үчүн, һәр биримиз өз ишимизлә вәтәнә хидмәт етмәлијик» дејә В. Зејналов вурғулады. Тәдбирә кәлән дикәр гонаглар да, өз көзәл тәбрик сөзләри илә чыхыш етдиләр.

Тәдбирин рәсми һиссәси битдикдән сонрә, шәһәрин бир чох иш адамы Русија күнү мүнасибәтилә мүкафатландырылды. Сонра исә, шәһәримизин адыны дашыјан «Дәрбәнд» маһны вә рәгс ансамблынын вә дикәр мусиги коллективләринин ифасында, марағлы бир концерт програмы илә тәдбир давам етди.

М. Сејидов

Русија күнү гејд едилди

Русија та дөврү гәдимдән өз нәһәнклији вә мөһтәшәмлији илә дилләрдән дүшмүр. Онун һәр бир бөлкәси онун варлығы илә вә бу мөһтәшәм өлкәнин бир һиссәси олдуғуна көрә гүрур дујур.

Республиканын һәр һансы бир бөлкәси кими, Дағыстан Республикасы да өз нәһәнк өлкәси илә фәхр едир вә онун шәрәфинә бајрам кечирир. Ијунун 12-дә, Дәрбәнд рајонунун Биличи кәндиндә Русија күнүнә һәср олунмуш тәнтәнәли тәдбир кечирилди. Тәдбир Русија Федерасијасынын һимни илә башлады. Тәдбири өз көзәл тәбрик сөзләри илә ачан Дәрбәнд рајонунун башчысы, «Ваһид Русија» партијасы рекионал јени шөбәсинин катиби Мөһсүм Һилалович Рәһимов, Русија күнүнүн өлкәдә ән вачиб бајрамлардан бири олдуғуну вурғулады.

«Русија тарихи һәр биримизин тарихидир вә кичик бир вәтәндән башлајыр. Бизим үчүн бура , бизим доғма Дәрбәнд рајонумуз үрәјимизин бир парчасыдыр. Доғма торпағымыз, чанымыздыр. Биз һәр биримиз өз өлкәмизә хидмәт етмәлијик, һәрәмиз өз ишимиз, өз сәнәтимизлә севә-севә. Чүнки биз, бу нәһәнк өлкәнин өвладларыјыг. Бизим она олан севкимиз, бу күнү вә кәләчәји бирбаша үмуми ишимиздән, енерчимиздән вә вәтәндаш мәсулијјәтимиздән асылы олан, ән әсасы Русијаја олан мәһәббәтимиздир. Вәтәнимизин чичәкләнмәси. Әзәмәти наминә јахшы ишләрә, севкијә, сәдагәтә, јарадычы әмәјә еһтијачы вар» деди. Сонра Дәрбәнд рајонунун мәдәнијјәт вә истираһәт мәркәзинин вокалчылары, «Викторија» вокал групу Русија һаггында маһнылар охудулар вә Биличи кәнд орта мәктәбинин шакирдләри «Мәним Русијам» флешмобону ифа етдиләр. Тәдбирә кәлән дикәр гонаглар да, өз чыхышларында Русијанын нечә бир мөһтәшәм вә күчлү өлкә олдуғуну вурғулајараг бу күн мүнасибәти илә, бүтүн Дәрбәнд рајон әһалисини тәбрик етдиләр.

Тәдбирин рәсми һиссәси битдикдән сонра, рајонун дәјәрли ишчиләри мүкафатландырылды вә тәдбир көзәл бир консерт програмы илә давам етди.

З. Дәрбәндли,
штатданкәнар мүхбир

Дағыстанын кәнч гвардијачылары Русија Күнүнә һәср олунмуш флешмоб кечирмишләр

12 ијун-Русија Күнүндә «Ваһид Русија» партијасы рекионал шөбәсинин вә «Табасаран рајону» администрасијасынын дәстәји илә «Ваһид Русијанын кәнч гвардијасы» Үмумрусија ичтимаи тәшкилатынын Дағыстан рекионал бөлмәсинин фәаллары Табасаран рајонунда вәтәнпәрвәр бир флешмоб кечирмишдир.

Кәнч гвардијачылар мәшһур јүксәкликләрдән бириндә- (туризм кәзинти јерләри «Једди гардаш вә бир бачы» галасы) рәнкли түстүдән Русија Федерасијасынын бајрағыны јаратдылар.

«Ваһид Русијанын кәнч гвардијасы» Дағыстан рекионал бөлмәсинин рәһбәри Серкеј Никитинин сөзләринә көрә, Русија Күнү өлкәнин тарихи, мәдәнијјәти вә әнәнәләри һаггында мәлуматлары күчләндирмәк вә горумаг мәгсәдини күдүр.

«Бу күн өлкәмиз бизим үчүн вачиб бир бајрамы- Русија Күнүнү гејд едир. Әнәнәви олараг бу күнә һәср олунмуш мүхтәлиф тәдбирләр кечиририк.

Бу ил әсас тәдбир Табасаран рајонунда кечирилди вә шәһәрләрдә 500-дән чох рус үчрәнкли лентин пајланмасыны тәшкил етдик»,-деди Никитин.

Хатырладаг ки, шәһәрләрдә- Маһачгала, Дәрбәнд вә Хасавјуртда фәаллар Русија үчрәнкли лентләринин пајланмасы үчүн аксијалар кечирмиш, республика сакинләринә вә гонагларына Русија бајрағынын рәнкләринин мәнасыны изаһ етмишләр.

Табасаранын туризм јерләри: Дағ бары

Туризм мөвсүмү артыг башламышдыр: шәһәр вә гәсәбәләримизин күчәләриндә, рајон вә кәндләримизин туризм маршрутларында чијинләриндә чанта олан инсанлары көрүрүк. Бу ил пандемија сәбәбиндән Түркијә кими бәзи дөвләтләрин сәрһәдләринин харичиләрә бағландығыны нәзәрә алсаг, јајда әввәлки илләрлә мүгајисәдә чохлу сајда туристимиз олачаг. Ејни заманда гејд етмәлијәм ки, гонагларын чоху республикамызын туризм маршрутлары, онун тарих вә мәдәни ирсинин објектләри барәдә кифајәт гәдәр билмир. Бу күн Дағ- барынын мүдафиә дивары кими 6-чы әсрин мөһтәшәм бир мемарлыг гурулушу һаггында мәлумат вермәк истәјирәм.

Дағ-бары һаггында тарихи мәлумат

«Дағ-бары»нын тикилмә тарихи Сасаниләр сүлаләсиндән олан фарс һөкмдары Хосров Әнуширванын ады илә бағлыдыр. Демәк лазымдыр ки, Сасани дөвләтинин сәрһәдләри шималдакы фәтһ мүһарибәләри нәтиҹәсиндә 6-чы әсрдә мүасир Дағыстан әразисинә чатды. Шималда бәзән аз гала Иран әразисинә чатан чохсајлы көчәри гәбиләләри јашајырды. Көчәриләрин гарәтчи јүрүшләри Сасани империјасынын игтисадијјатына чох бөјүк зијан вурду? Әһали әсир көтүрүлдү, мүлкләри талан едилди вә чох бөјүк һејван сүрүләри дә оғурланды. Беләликлә, шимал сәрһәдләриндә мүдафиә хәттинин чәкилмәси әһалинин динҹ һәјаты вә дөвләтин сабитлији үчүн бир шәрт олду.

Көчәриләрин ҹәнуб јолуну бағламағын мүмкүн олдуғу ән әлверишли јер дағын Хәзәр дәнизинә ән јахын олдуғу Дәрбәнд кечиди иди. 567-чи илдә бурада Хосров Әнуширван фрагментләри бу күнә гәдәр кәлиб чатмыш мөһтәшәм бир мүдафиә хәттинин иншасына башлады.

Дағ дивары (түрк. Дағ-бары) Дәрбәнд истеһкамларынын әсас һиссәсидир. Дәрбәнд истеһкамлары илә бирликдә Сасаниләрә вә даһа сонра әрәбләрә јалныз Хәзәр јолуну етибарлы шәкилдә бағламаға дејил, һәм дә бөлкәнин бүтүн дахили коммуникасијаларына нәзарәт едәркән дағ јолларыны бағламаға имкан верән ваһид бир мүдафиә комплекси мејдана кәтирди.

Көрүндүјү кими, бу дағ диварынын иншасы үчүн рәвајәтә көрә Хосров Әнуширван «10 мин әскәр, 10 мин уста вә 300 мемар» топлады вә өзү дә тикинтијә нәзарәт етмәк үчүн Дәрбәндә кәлди. 7-чи әсрдә бу јерләрә чатан әрәб фатеһләри дә Дағ-барынын мөһтәшәм бир мүдафиә гурғусу олдуғуну билдирирләр.

Әрәбләр бу истеһкамлары хәлифәтин шимал сәрһәди оларағ сечдиләр. Орта әср мүәллифи Мәһәммәд Әваби Акташинин «Дәрбәнд-намә» әсәриндән әрәбләрин Гајтаг вә Табасаран үзәринә басгынларынын нечә едилдијини өјрәнирик. «Дарваг диварларында,-јазыр Мәһәммәд Әваби,-мүсәлман ордусу күн чыхмамыш кафирләрин гошунлары илә көрүшдү. Һәр ики тәрәфдә тәбил чалынмаға башлады. Әбу Үбејда атындан енәрәк, гатырын үстүнә миниб вә ордуја мүраҹиәт етди: «Еј Шам вә Ираг әһли! Сиз үмид етмәјин ки, кимсә гачса, санки вәтәнинә чатачаг. Бу сағлам дүшүнҹә дејил. Ҹәсарәтлә вә инамла мүбаризә апарын, Аллаһын көмәји илә галиб кәләҹәксиниз».

Даһа сонра јазыр: «Әбу Үбејда бу тәлиматлары, нәсиһәтләри верәркән сепаһсалар (командирләр) 12 мин нәфәрлик бир орду илә сағ сәрһәддән дөндүләр. Онлар Гајтаг вилајәтиндә вурушдулар,талан етдиләр вә ораны виран гојдулар, Әлләри илә 12.000 баш мал-гара, 30.000 әсир-киши вә гадын көтирдиләр. Онларын ардынҹа башга сепаһсалар Јерси, Камах, Арах вә Табасаран вилајәтини тәслим вә виран едәрәк орадан 40 мин баш мал-гара, 12 мин әсир көтирдиләр. Әбу Үбејдә бу гәнимәти мүсәлман дөјүшчүләринә пајлады.

«Дәрбәнд-намә» дә тәсвир олундуғу кими, Дәрбәнд вә дағ диварына битишик әразиләрин әһалиси әрәбләр тәрәфиндән дағ диварынын тәмири вә бәрпасы, Дәрбәндин күчәләринин тәмизләнмәси илә бағлы мүхтәлиф ишләрдә кениш истифадә олунурду. Бәрпа вә тәмир ишләри һәр шејдән әввәл мәшһур әрәб командири Әбумүслимин ады илә әлагәләндирилир (јерли рәвајәтләрә көрә Әбумүслимин гылынҹы һәлә дә Чурдаф кәндинин мағарасында сахланылыр).

Бурада гејд етмәк лазымдыр ки, фарслар кими әрәбләр дә әрәб өлкәләриндән минләрлә аиләни көчүрдүләр вә Дағ- бары дивары бојунҹа јерләшдирдиләр. Аббас Гулу ağа Бакыхановдан Дәрбәнд һакими Језид ибн Усејдин хәлифә Әбу Ҹәфәр Мәнсурун әмри илә «… Дарваг, Јерси, Һүмејди, Маһатыр вә Мәһрәға кәндләринин мөһкәмләндијини вә орада 7000 аиләнин јерләшдијини»,- өјрәнирик. «Сурија, Әрәбистан вә Мосулдан көтирилди… Ики јени гала- Јазидију вә Сирмекију гурду, өз гәбиләсиндән олан инсанлары јерләшдирди. Беләликлә, Дәрбәнд хәзәрләрдән гуртарды». Аббасгулу Аға Бакыхановун гејд етдији кими Дарваг сакинләри 19-ҹу әсрдә әрәбҹә данышырдылар.

Дағ-бары боју кәндләрин горујуҹу функсијалары вар иди. Илк нөвбәдә сигнал тонгалларынын көмәји илә, даһа сонра чапарларла јахынлашан тәһлүкә барәдә хәбәрдар етмәли идиләр. Дарвағын ады долајысы илә буна дәлаләт едир: ики сөздән ибарәтдир-«Дур-бах» (Встань и посмотри).

Даһа сонралар әрәб хәлифәтинин парчаланмасы вә Дәрбәндин мүстәгил феодал формасијасына чеврилмәси илә әлагәдар (10-ҹу әср) Дағ-барынын мөһтәшәм сәрһәд диварынын ролу итир вә һәмин вахтдан етибарән мүрәккәб вә һадисәләрлә долу олан Дәрбәндин тарихиндә шәһәр диварлары вә галасы әһәмијјәтли рол ојнамаға башлајыр.

Демәк олар ки, лазымсыз олдуғу ортаја чыхан ән күҹлү мүдафиә гурулушу-Дағ-бары тәдриҹән дағылыр. О дөврләрдән бәри «… дағлара узанан дивар» һаггында јалныз гыса истинадлар вар.

1829-ҹу илдән бәри Дәрбәнддә мүһаҹирәтдә олан декабрист Бестужев Марлински Ҹалған силсиләсинин архасындакы диварын бәрбад вәзијјәтдә олдуғуну јазмышды.

Бу күн Дағ-бары демәк олар ки, тамамилә мәһв едилиб, узунлуғу вә гурулушуну јалныз гәдим мүәллифләрин һесабатлары, 12-15-чи әсрләрдәки Авропа сәјјаһларынын повестләри,18-чи вә еркән дөврләрдә рус мүәллифләри тәрәфиндән тәртиб едилмиш план вә рәсмләр гијмәтләндирә биләр.

Дағ-бары Нарын-Галанын ҹәнуб-гәрб күнҹүндән вә шимал-гәрб галасына битишик олан ҹәнуб дәрәләри бојунҹа башлајыр. Дағ-барынын галыглары тәгрибән 40 км. мәсафәдә Хәпил кәндинә гәдәр изләнилә биләр

Әрәб ҹоғрафијашүнасы вә сәјјаһы Әл-Истәхри (X әср) белә јазырды: «… о шәһәрдән (јәни Дәрбәнддән) дағлара доғру дашдан бир чох истеһкамлар вар ки, бу дағдан шәһәрә кетмәк гејри-мүмкүндүр».

Бүтүн Дағ дивары бојунҹа бир нечә истеһкам-галача тикилди. Онларын сајы билинмир. Әбүл Аббас әл-Јакуби (X әср): «7 фарсах үзәриндә 7 кечид дүзәлдилмишдир. Һәр кечиддә бир гапы асылыб. Башга бир мүсәлман ҹоғрафијашүнас Ибн Хордадбех (X әср) 13 гала, Әл-Истахри (X әср) исә 14 гала һаггында јазыр. Көрүндүјү кими А.Бестужев Марлински бу галачаларын галыгларыны көрмүшдүр: «… фәргли өлчүләрдә-узунлуғу 120 илә 80 аддым арасында, ени һәмишә аз, бәзән дөрд даирәви гүллә илә, бәзән алтысы олдуғуну јаздым».

1842-чи илдә бурада олмуш Казан университетинин профессору Мирзә Казым-бәјин башга мәлуматлары вар. О јазыр: «Бу дивар, заманын әли илә дүзәлдилмиш бәзи фасиләләрлә Табасаран вадиси бојунҹа он миллик бир мәсафәдә узаныр, сонра тәпәләрә галхыр вә мави дағларын архасында јох олур.

Беләликлә, галаларын дәгиг сајыны мүәјјәнләшдирмәк мүмкүн дејил. Мүдафиә системинин мөвҹуд вәзијјәти Дағ-барылары илә таныш олмаг истәјән туристләрә әввәлҹә сигнал гүлләсини, даһа доғрусу, Камах кәнди јахынлығындакы бу гүлләнин горуну сахланылмыш һиссәсини зијарәт етмәләри төвсијә олунур. Дағ-бары мүдафиә комплексинин бир һиссәси олан ејни сигнал гүлләсинин бир һиссәси Дарваг кәндинин јухары һиссәсиндә саламат галмышдыр.

Диварын галачаларындан бири Зил кәнди јахынлығында, мешә коллугларында јахшы горунуб сахланылмышдыр. Күтләви јуварлаг диварын һүндүрлүјү 3 метрдир. Диварда мәгсәди тамамилә ајдын олмајан кичик ојуглар вар. Бәлкә бу Б.Марлинскинин јаздығы кими булаглара олан кизли кечидләрдир. Бир гәдәр аралыда мешә јолунун үстүндә учалан диварын башга бир парчасы вар.

Татил кәндинә бахан тәрәфдә Дағ диварынын кичик бир парчасы, еләҹә дә, гала диварынын тәмәли вә бир һиссәси көрүнә биләр. Бурадан мөһтәшәм бир панорама ачылыр,

Әтрафдакы кәндләрин сакинләри тәрәфиндән Дағ диварынын чәкилмәси көрүндүјү кими, хејли әввәл, бәлкә дә 14-15-чи әсрләрдә мүдафиә гурулушу кими тәдриҹән әһәмијјәтини итирмәјә башлады. Мәлумдур ки, 13-ҹү әсрдә (1222) Чинкиз ханын- монголларын бөјүк бир ордусу Дәрбәнд гапыларындан дејил, Табасаран кәндләриндән, Дағ-бары хәттиндән шимала кечди. Әкәр дивар әввәлки вәзијјәтиндә галсајды, чохсајлы арабалы, атлы дәстәси 3-4 метр һүндүрлүкдә олан дивары кечә билмәзди.

Дивардан чыхарылан дашларла јерли сакинләр өзләри үчүн евләр, јардымчы биналар тикдиләр вә күчәләрә дөшәдиләр. Дарваг, Јерси вә Зил кәндләринин гоҹаман сакинләринин, һансы ки, дағ-бары һаггында онларла данышмышдым, сөјләдикләринә көрә сон заманлара гәдәр бу дивардакы дашлардан истифадә етмишләр. Сон илләрдә технолокијанын инкишафы, рајон әразисиндә даш карханаларынын ачылдығына көрә бу мүдафиә диварынын сөкүлмәси просеси дајандырылмышдыр.

Гәдирбәј Өмәров.
Рус дилиндән чевирәни:
А.Ағакишијева

Утерянный аттестат 05АА№0037366 об основном общем образовании, выданный в 2007 году МБОУ «Саликской школой им. Я.Д.Курбанова на имя Назоровой Аиды Кулимирзоевны, **считать недействительным.**

Баш редактор әвәзи
Т.Г. ӘЛӘКПӘРОВ

Мәсул катиб
А.һ.МӘММӘДОВА

Шөбә редакторлары:
К.Г.БАБАЈЕВА
Р.М. МУСАЈЕВ

Мүхбирләр:
һ.һ. КӘРИМОВ
М.М.СЕЈИДОВ
Н.А.ГУЛИЈЕВ
Г.У. ӨМӘРОВ
Б.К. ПИРМӘҺӘММӘДОВ
Н.Р. МИРҺӘМИДОВА

Еһм оператору
А.Ј.АҒАКИШИЈЕВА

Баш мүһасиб
М. И.РӘҺИМОВА

РЕДАКСИЈАНЫН ВӘ НӘШРИЈЈАТЫН ҮНВАНЫ:
368600, Дағыстан Республикасы, Дәрбәнд шәһәри, Ленин күчәси, 37
тел.-факс (240) 4-73-59,
факс (240) 4-74-33
www.derbend.ru
(E-mail: gazetaderbend@mail.ru)
Телефонлар: баш редактор 89894856030, үмуми шөбә 89604204987

«Типографија-М» ММЧ-дә чап едилиб.
Индекс 368600
Мәтбәәнин үнваны Дәрбәнд шәһәри, С.Гурбанов күчәси, 25
Телефон: 4-50-76

Гәзетин чапынын кејфијјәти барәдә мәтбәәјә мүраҹиәт едә биләрсиниз.

Рабитә, информасија технолокијалары вә күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт (Роскомнадзор).
Күтләви информасија васитәләринин гејдијјаты һаггында
Шәһадәтнамә
ДР үзрә рабитә, информасија технолокијалары вә Күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт идарәси.
ПИ № ТУ05-00428
21.05.2019 г.

Материалларда кедән фактлар үчүн мүәллифләр мәсулијјәт дашыјырлар. Мүәллифләрин мөвгеји илә редаксијанын мөвгеји ујғун кәлмәјә биләр.

Индекс: ПА-463
Чапа имзаланды: 17. 06. 2021.

Фактики олараг 9.30
Саат 10.00

Тираж 2000
Сиф. №